

שיאי שנאה בצל הסכם השלום

מישל מזאל, "אשת השגריר", ידיעות אחרונות – ספרי חמד, תל-אביב, 2002, עמ' 208.

זה נפתחה. השגריר הראשון של מדינת ישראל במצרים היה ד"ר אליהו בן אלישר ז"ל. התקוות היו רבות. שנותיים לאחר שהחל המו"מ המייגע, הגיעו אנואר סאדאת ומנחם בגין אל מידשאת הבית הלבן ושם הם צולמו ביחד עם נשיא ארה"ב, ג'ימי קארטר, כשהם משלבים ידיים. תמונה זאת זיכתה את הנשיא המצרי ואת ראש ממשלת ישראל בפרס נובל לשלום לשנת 1978 – אבל אצלנו היו רבים מאוד שלא אהבו את המחיר, כמו גם לא את הטוטאליות של ההסכם: כל חצי האי סיני תמורת שגרירות ישראלית בקאהיר. גם ההתנגדות לפינוי ימית זכתה להרבה יחסי ציבור שליליים. במתנה השמאל חגגו למראה הפינוי האלים בכלובים של המתתישבים היהודים ורבים שם ראו בעיני רוחם פינויים נוספים בעתיד הקרוב. אריאל שרון, אז שר החקלאות, הגיש למנחם בגין את הפינוי על טס של כסף.

למתבונן מן הצד היה ברור למן ההתחלה, ומישל מזאל כותבת זאת בספרה (עמ' 15), שהעם המצרי, ובמיוחד האליטות, בעלי המקצועות החופשיים, עורכי הדין, הרופאים, העיתונאים, הסופרים, אינם מתכוונים להשלים עם עצם קיומו של העם היהודי. התברר גם שהאנטישמיות לא דעכה, ושהשנאה ליהודים רק הלכה וגברה עם השנים. מאות הספרים על "האוייב הציוני" נשאו בחנויות הספרים, גם לאחר הסכם השלום, וביניהם אפשר היה למצוא את

בהתחלה היו תקוות גדולות: מנחם בגין ז"ל, שאך זה נבחר לתפקיד ראש הממשלה, לאחר שנים ארוכות של אופוזיציה מתסכלת, גילה, שאנואר סאדאת מוכן להגיע לירושלים. בגין מיהר לאחוז בקרני ההיסטוריה – ושלח את משה דיין, שר החוץ, להיפגש עם שליחו של הנשיא המצרי. זמן מה לאחר מכן נחת סאדאת בנתב"ג והאופוריה של העם היושב בציון הרקיעה שחקים. אפילו אמירותיו הבלתי מתפשרות של אנואר סאדאת מעל דוכן הכנסת בזכות "מדינה פלשתינית" לא הצליחו לצנן את מה שרבים ראו כאתחלתא דגאולה.

הוויתור על כל חצי האי סיני, על היישובים היהודיים ועל מאגרי הנפט ושאר המחצבים שבו, על שארם-א-שייח' ועל שדות התעופה עם כל היתרונות האסטרטגיים שטמונים בהם, נראה כמעט כ"מחיר מציאה" לעומת התמורה המובטחת: הכרה של הגדולה באויבותיה של המדינה היהודית בזכותה להתקיים.

עתה, לאחר שחלפו למעלה ממחצית שנות דור מן היום שבו הואיל בטובו סאדאת לקבל מידינו את כל סיני, יצא לאור ספרה של מישל מזאל, רעייתו של צבי מזאל, שגריר ישראל במצרים עד לא מכבר, ומי שקורא בו יכול לראות שמלכתחילה איש במצרים לא באמת התכוון לפיוס היסטורי.

משפחת מזאל הגיעה לראשונה לקאהיר בראשית 1980, לאחר שאבי המשפחה קיבל את התפקיד של יועץ מדיני בשגרירות שאך

אי פעם כלפי הערבים, פלשתינים או לא פלשתינים. גם אם נוותר על מה שנכבש על ידינו ב-1967 או על מה שכבשנו ב-1948, עדיין נהיה בעיני העולם הערבי בבחינת מוקצים מחמת מיאוס.

מישל מזאל מתארת את השקרים המדהימים המתפרסמים על אודות היהודים ומדינת ישראל. במצרים מופיעים לאור שני יומונים שאינם בשפה הערבית: ה"גאזט" ו"הקידמה". שני העיתונים שייכים לאותו מו"ל שמוציא לאור גם היומון "אל-גומהוריה". זו קבוצת העיתונים השנייה בגודלה במצרים אחרי קבוצת "אל-אהראם". קבוצת "אל-אה'באר" היא השלישית. ממשלת מצרים היא הבעלים של שלוש הקבוצות. יו"ר מועצת המנהלים של "דאר אל-תחתיר" הוא סמיר רגב, אחד העיתונאים המקורבים ביותר לנשיא מצרים. סמיר רגב פירסם ספר שיחות עם הנשיא שנהפך, כמובן לרב מכר, וזכה ב... פרס הנשיא. הוא מפרסם מדי יום מאמרי מערכת חריפים ביותר נגד היהודים ונגד מדינת ישראל.

מישל מזאל מתארת תקרית מסויימת עם סמיר רגב: "... רצה הגורל, ובעת סעודת ערב של שר התיירות (הישראלי) במסגרת כנס בינלאומי, מקומו של סמיר רגב היה בסמוך לזה של שגריר ישראל. כאשר הגיע רגב לשולחן, זיהה את השגריר ונסוג מיד כשהוא מבקש בקול רם שימצאו לו מקום אחר. הדבר קרה בסתיו 1998, למעלה משנתיים לפני האינתיפאדה. במילים אחרות, יו"ר קבוצת עיתונות ממשלתית מסרב לשבת ליד שגריר מדינה שלה יחסי שלום עם מצרים ולא נרתע מלהפגין גסות רוח בפומבי ... (עמ' 112).

אגב, באותה מציאות נתקל גם אהוד ברק, כאשר הוא עשה את ניסיונו האומלל

"הפרוטוקולים של זקני ציון" וכתבים על אדולף היטלר.

נציגיה של מדינת ישראל מעולם לא הוזמנו, לדוגמא, להשתתף בבזארי הצדקה שהתקיימו בחסותה של רעיית הנשיא סאדאת, ולאחר מכן תחת חסותה של אשת חוסני מובארק (עמ' 69). ההתייחסות לנציגיה של המדינה שזה לא מכבר ויתרה על כל כך הרבה, היתה תמיד מבישה – ואולי אין די בביטוי זה כדי לתאר את עוצמת השינאה אל המדינה היהודית. ב-26 בפברואר 2000, למשל, התקיים בקאהיר ביקור היסטורי של האפיפיור יוחנן פאולוס השני. העיתון "אגיפשיין גאזט" קיבל את פניו בהתקפה חסרת תקדים. תחת הכותרת: "מי צריך התנצלות" פורסם בעמוד הראשון מאמר בחתימת העורך הראשי ומישל מזאל מביאה את עיקריו: "...איך העז הוותיקן לנקות את היהודים מאשמת רצח ישו על אף ההוכחות החותכות שהיו ידועות זה אלפים שנה? האם הוותיקן נועץ עם שאר הכנסיות בטרם קיבל החלטה שגוייה זו? בכל מקרה, ברורו שניכרת בהחלטה השפעתו של הכסף האמריקאני..." (עמ' 91).

על האווירה העכורה ועל היחסים העויינים של המצרים כלפי נציגיה הרישמיים של מדינת ישראל יודעת מישל מזאל לספר רבות – ובמיוחד על התקופה שבה כיהן בעלה כשגריר החל בשנת 1996. אפשר להביא, כמובן, "פנינים" רבות מתוך ספרה, אולם דומה שמה חשוב בעיקר בספר הזה העמוס בחוויות של מי שבילתה במצרים כמעט שמונה שנים, היא ההתייחסות של העיתונות המצרית אל היהודים ואל הישראלים במיוחד. למעשה, כל מי שקורא פרק זה צריך להבין שלא יעזרו לנו, הישראלים, כל המחוות שנעשה

דם מישראל...

ג. סוגיית הדם הנגוע חוזרת שוב ושוב בעיתונות המצרית. הפליא לעשות השבועון העצמאי המקורב לשלטון "אוסבוע" ("השבוע"), אשר הביא בגיליונו מיום 27 במרץ 2000 סקופ: "המוסד הישראלי הוציא זה עתה להורג שבע-עשרה מהסוכנות שלו". בהמשך הסביר העיתון, כי מדובר בנשים צעירות שתפקידן היה להדביק באיידס צעירים מצריים תמימים. מצב בריאותן התדרדר, לדברי העיתון, עד כדי כך שלא יכלו יותר למלא את המשימה שהוטלה עליהן. באכזריות המאפיינת אותו החליט "המוסד" להיפטר מהן והוציא אותן להורג ללא רחמים, מסיים העיתון את דברי "ההסבר".

ביום פירסום הידיעה פגשה מישל מזאל בפרופסור מצרי שלימד באוניברסיטה האמריקאנית. האיש, בעל אופקים רחבים, בילה שנים רבות בארצות-הברית. היא שאלה אותו איך אפשר לפרסם שטויות כאלה. הפרופסור (ששמו משום מה לא מובא בספר...) הניד בראשו וענה בכובד ראש: "מישל, אני מסכים איתך, את צודקת לגמרי. אפילו אם הדברים נכונים, אסור היה לפרסמם". כלומר, שוב אין התנערות מעצם האפשרות שהמדובר בדברי בלע מחוסרי כל בסיס.

בפעם אחרת מצאה מישל מזאל ידיעה, שלפיה מוכרת מדינת ישראל, כגיכול, למצרים גומי לעיסה שאליו הוחדרו חומרים כימיים מסוכנים ובעיקר מעוררי תאוה מינית, על מנת לזרוע הרס בקרב הנוער המצרי ולפגוע בחברה. ישראל גם הואשמה ביצוא למצרים של אבזמי חגורות ביטחון המכילים חומר רדיואקטיבי, כדי לפגוע ב...פוריותו של הגבר המצרי. הבית התחתון של הפרלמנט המצרי הקדיש שעות ארוכות

להגיע ל"קץ הסיכסוך" עם יאסר ערפאת. בשיחותיו עם רן אדליסט, שמצאו את ביטויין בספר "אהוד ברק - מלחמתו בשדים" (בהוצאת ידיעות אחרונות חמורה-ביתן), מתאר ברק כך את מי שעימו עשו יצחק רבין ושמעון פרס את הסכמי אוסלו הבלתי מציאותיים: "מצאתי שערפאת אכן מקבל את עובדת קיומה של מדינת ישראל, אך הוא איננו מקבל את זכותה המוסרית להתקיים ואיננו מקבל את קיומו של עם ישראל כעם היהודי. הוא מכיר בקיומה של הדת היהודית - ומאחר שאין אצלו דבר כזה עם יהודי, ולדת אין מדינה, לכן הוא גם איננו מקבל את זכותה של ישראל להתקיים כמדינתו של העם היהודי" (עמ' 370 בספרו של אדליסט).

ב-1996, כשמישל מזאל חזרה למצרים, הפעם כרעיית השגריר, היא נתקלה במציאות תקשורתית קשה עוד הרבה יותר מבעבר. העוינות והשינאה ליהודים ולמדינת ישראל קפצה לשיאים חדשים. היא מתארת כמה פירסומים לדוגמא:

א. היומון "אליאהראם" פירסם ב-1997 את הידיעה הבאה: "חיילים ישראלים מזריקים דרך קבע נגיפי איידס לילדים פלשתינים". לאחר ששגריר ישראל מחה, פורסמה הכחשה, אולם הידיעה עצמה צוטטה בידי למעלה משישים עיתונים ברחבי העולם הערבי. את ההכחשה אף אחד מהם לא פירסם.

ב. בהזדמנות אחרת פורסם, שמדינת ישראל מוכרת ביודיעין דם נגוע באיידס למדינות ערב. משרד הבריאות המצרי מצא לו דרך מקורית לתקן את המעוות והכריז ש"מאחר ומעולם לא היה עולה על דעתנו לקנות דם מישראל, אין לציבור מה לחשוש בעניין הדם הנגוע שנמכר". כלומר, הידיעה היא נכונה, אבל המצרים בכלל לא קונים

המציינים את השנה החדשה שלהם, הם מבליים יומיים בביקורים במקומות הקדושים ובשלישי פונים לכפרים התיירותיים, מבליים כל היום על שפת-הים ומשתוללים בלילה. היום הרביעי מוקדש ל"יום גדליה" כשהם צמים כל היום ומפגינים עצב רב... (עמ' 122).

עם ישראל מוצג באינספור מאמרים כעם רמאי וצמא דם המקדיש את כל מירצו ורצונו לפגוע במצרים, ואינו בוחל בשום אמצעי. באווירה זו של דמוניזאציה בלתי פוסקת, שום האשמה נגד מדינת ישראל איננה נפסלת. מישל מזאל מתארת, לדוגמא, את ה"הסברים" שהופיעו בעיתונות המצרית לאחר התרסקותה בים של טיסה 990 של חברת התעופה המצרית "איגיפט אייר", שהמריאה מניו-יורק. החוקרים האמריקאנים קבעו שטייס המישנה התאבד בהפילו את המטוס לים. קביעה זו התקבלה בזעם על-ידי המצרים, בטענה שלא ייתכן שמוסלמי טוב יתאבד, תוך גרימת מותם של הפים מפשע. המצרים העדיפו לראות שוב את ידו של "המוסד" באסון. מעניין כיצד הם מפרשים את אירועי ה-11 בספטמבר.

חשוב לזכור: בחנויות הספרים במצרים נמצאים מאות ספרים על יהודים ועל יהדות, על ציונות ועל מדינת היהודים. לא צריך לדעת ערבית כדי להבין במה הם עוסקים. על דפי הכריכה, מספרת מישל מזאל, מוצאים את דגליה מדינת ישראל כשהם מגואלים בדם, צלבי קרס, נחשים המשלחים את ארסם, או טיפוסים דוחים המזכירים את הגרועים שבעיתונים הנאצים. "הפרוטוקולים של זקני ציון" מודפסים שוב ושוב בליווי דברי הסבר המציינים את החשיבות הרבה שבקריאתם, על מנת ללמוד "להתגונן מפני התמנון הציוני".

של דיונים על תפקידה של מדינת ישראל בהחדרת האבזמים השטניים. ה"גאזט" כתב ב-10 ביוני 1996, ש"מאז החתימה על הסכם השלום בין מצרים וישראל ב-1979, מנהלת המדינה היהודית מלחמה סמוייה ומלוכלכת נגד מצרים, כאשר הנשק שלה הוא סמים, כסף מזויף, גומי לעיסה מעורר תיאבון מיני ואף החדרת איידס".

היו גם סיפורים על יפהפיות ישראליות, שעברו הכשרה מיוחדת כדי לפתות בדואים ולהרות להם. וכל כך למה? כדי שהילד שייוולד יוכל לטעון לבעלות על אדמות אביו בחצי האי סיני. ה"גאזט" אף תיאר את דאגתו של מושל דרום חצי האי סיני, גנרל מוסטפא עפיפי, שהיה משוכנע, לדברי העיתון, כי עשרות תינוקות כבר נולדו במיסגרת "המיבצע הישראלי" לכיבוש מחדש של חצי האי המצרי, גם לסוגייה זו הקדישה מועצת העם דיונים רבים.

מישל מזאל מתארת, כיצד פירשו המצרים את הנהירה הישראלית לסיני בתקופת החגים (לפני שפרצה המלחמה המכונה בפי רבים "מלחמת אוסלו"). ה"גאזט" תירגם "תחקיר" שהתפרסם בשבועון "רוז אל יוסוף", הדברים פורסמו ב-17 באוקטובר 1998: "המצרים חוגגים עכשיו עשרים וחמש שנה לניצחון אוקטובר ובאורח מוזר הישראלים חוגגים אף הם מאורע זה בו הם הובסו בצורה מבישה. בצורה פאראדוקסאלית הם באים לחגוג בסיני, שם התרחשה הבריחה הראשונה שלהם מפני צבאות פרעה(!) ושם התרסק המיתוס על עליונותם הצבאית... יום כיפור הוא החשוב בחגים שהם חוגגים בסיני, ובין המינהגים המוזרים של חגיגה זו נציין הדלקת נרות, אכילת תפוחים והימנעות מדיבורים - כל זאת לאות אבל על אובדן סיני. במשך ארבעת ימי החג,

אנטישמיות מצרית זועזעת: קריקטורה שמורטמה ביומון "אליזב" (29.4.2002). מקור: "יד ושם ירושלים", גיליון 29, חורף תשס"ג, עמ' 4

מוסלמי והפך את התערוכה לבלתי רלוואנטית. השגריר הסלובקי התנצל וטען שהגלרייה סירבה להציג פסלים או טקסטים המתייחסים ישירות לישראל ולעם היהודי. האמן שזה עתה סיים להציג בישראל סירב לוותר על התחנה המצרית בסיור העולמי שלו. (עמ' 178).

לא רבים, אולי, יטענו שמדינת ישראל עשתה מקח טעות כאשר חתמה על הסכם שלום עם המצרים, אבל דבר אחד אפשר, וצריך, ללמוד מהספר: אתה גדולה לעולם לא תהיה במזרח-התיכון כלפי היהודים, בלשון המעטה, ולכן צריך להיזהר מאוד בעתיד לפני שמוותרים על עוד נכסים אסטרטגיים.

ד"ר חיים משגב

דברי הבלע אינם נגמרים. אקדמאים זוטרים מגיעים לתהילה רק בזכות פירסומים "מדעיים" מופרכים הנוגעים ליהודים וליהדות – ואף זוכים לפרסים מטעם הרשויות. למילה "שואה" תמיד מודבקת המילה "המדומה". ה"גאזט", למשל, מאשים את היהודים שהם סוחטים את העולם "בשל הרדיפות שהם סבלו כביכול מידי הנאצים".

מישל מזאל מסכמת את החלק הזה בסיפרה, שהוא, לטעמי, המאלף והחשוב ביותר, שכן יש בו כדי ללמד על הצפוי לנו מ"הסכמי שלום" נוספים, בכך שהיא "מבטיחה" לקורא, שהיה ביכולתה לצטט אלפי מאמרים שפורסמו במהלך חמש שנות כהונתו של בעלה כשגריר במצרים, ולציין את ההתקפות והאשמות שכוונו נגד מנהיגים ישראלים, בנימין נתניהו, שמעון פרס, אהוד ברק, או אריאל שרון, ולשפוך אור על תופעה שהיא מעבר לפוליטיקה. תופעה שמרעילה את האווירה. תופעה ההולכת וגדלה כאילו מעצמה.

לפעמים הגיע המצב לכדי אבסורד. כך, למשל, מספרת מישל מזאל, שגריר סלובקיה אירגן תצוגה לפסל ידוע מארצו באחת הגלריות הגדולות בקאהיר. שם התצוגה: "נביאי ספרי הקודש". הפסלים כללו דמויות תנ"כיות שהוזכרו גם בקוראן ובברית החדשה. בבואם לגלרייה, לשווא חיפשו צבי ומישל מזאל איזכור כלשהו לעם ישראל או ליהדות. התברר כי החלק היהודי-התנ"כי נמחק הן מהקטלוג והן מהפסלים עצמם. היעדרו של אלמנט זה פגם, כמובן, במשולש היהודי-נוצרי-